

Дата: 17.01.23

Клас: 8-В

Предмет: мистецтво

Вчитель: Андрєєва Ж.В.

Тема уроку: «БАРОКО: АРХІТЕКТУРА, СКУЛЬПТУРА»

Мета уроку: На сьогоднішньому уроці ми познайомимося зі стилем бароко та з'ясуємо, як даний стиль зміг передати ідеї суспільства та відобразити соціальні настрої у творах мистецтва.

Баро́ко (від порт. *barroco* ісп. *barroco* та фр. *baroque* — перлина неправильної форми) — стиль у європейському мистецтві (живописі, скульптурі, музиці, літературі) та архітектурі початку XVI століття — кінця XVIII століття. Хронологічно бароко слідує за Ренесансом. Він висловлює бажання насолоджуватись дарунками життя, мистецтва і природи. Якщо ренесанс мав незначне поширення в країнах за межами Західної Європи, то з доби бароко почалося справжнє поширення європейської цивілізації на інші континенти.

Поява цього стилю була обумовлена занепадом Італії в той період часу на міжнародній арені. І щоб продемонструвати свою могутність перед іноземцями італійська знать звернулася до мистецтва для створення ілюзії багатства і зверхності.

Кредо бароко – жодної прямої лінії. Наявність колон, пілястр, карнизів, каріатид.

Скульптура та архітектура: від маньєризму до бароко

Для європейського мистецького простору XVII ст. — це час переходу від Відродження до Просвітництва, від Ренесансу до маньєризму і бароко. За новим типом світосприйняття в основі речей лежать суперечності, а не гармонія, як вважалося за доби Відродження. Світ сприймається як протиставлення матеріального і духовного, природного і божественного, емоційного і раціонального. Яскраво й різнопланово нові віяння маньєризму (а згодом і бароко) втілилися в архітектурі та скульптурі.

Маньєризм настояний на протиріччях, в переліку яких — палке вивчання творів геніїв Високого Відродження і несамовите бажання працювати в їх же манері (звідси назва маньєризм), відмова від спостереження за природою і поклоніння авторитетам, віртуозність виконання художніх робіт, домінанта індивідуалізму.

Яскравими зразками архітектури маньєризму є **вілла Джулія в Римі** (див. мал.1), **палаццо дель Те в Мантуї** (див. мал. 2.). Символом стилю маньєризму в європейському скульптурному мистецтві є саме **Бенвенуто Челліні**. Один із найвідоміших його творів — **бронзова статуя Персея з головою Медузи** (див. мал.3.).

Архітектура Бароко Італії

Однак провідний стиль Просвітництва — **бароко** — яскравіше, ніж маньєризм, проявився в архітектурі, породжуючи динамічні форми, пластичний декор та рухливі композиції. Враження пишності й багатства доповнювалося скульптурою, розписами, мармуровим та бронзовим оздобленням.

Зародилося бароко в Італії, а найкращими представниками цього стилю вважають архітектора **Франческо Борроміні** та архітектора і скульптора **Джованні Берніні**. Споруди Борроміні характеризуються напруженістю, експресією, контрастами, динамічністю. Серед них — церкви Сан-Іво (див. мал. 4.), Сан-Карло (див. мал. 5.), палаццо Барберіні в Римі (див. мал. 6.) та ін.

Головне творіння Берніні — грандіозний ансамбль **площі Святого Петра в Римі** (див. мал. 7.) вражає своєю величчю, урочистістю та пластичністю форм. Творчість Берніні завдяки грандіозності задумів і сміливості їх здійснення вплинула на все європейське мистецтво.

Ознаки архітектури Бароко

Загальновідомим є факт появи перших ознак бароко в архітектурі. Образ мислення, філософські ідеї епохи відбивалися в мистецьких образах. Філософія мислення опосередковано виражалася в архітектурному символізмі. Так, для мистецтва бароко характерні грандіозність, пишність і динаміка, патетична піднесеність, інтенсивність почуттів, пристрасть до ефектних видовищ, поєднання ілюзорного і реального, сильний контраст масштабів і ритмів, матеріалів і фактур, світла і тіні. Види мистецтва утворили урочисту монументально-декоративну єдність, що вражає уяву своїм розмахом. Міський ансамбль, вулиця, майдан, парк, садиба відтепер сприймалися як організоване, розгорнуте в просторі єдине ціле, яке розкривається перед глядачем під час руху. Палаці і церкви бароко завдяки розкішній, химерній пластиці фасадів, неспокійній грі світлотіні, злитості форм ілюструють мальовничість і динамічність, немов вливаючись у навколишній простір.

Бароко в країнах Європи

Гет-Лoo (Paleis Het Loo) — найбільший серед парково-палацових ансамблів Нідерландів доби бароко 17 століття, що став музеєм після відновлення в 20 столітті (див. мал. 10).

Дрезденський Цвінгер (нім. Zwinger) — історичне місце в Дрездені, комплекс з чотирьох будов. Назва походить від його розташування — у середні віки «цвінгером» називали частину фортеці між зовнішньою і внутрішньою фортечними стінами. Перший варіант Дрезденського цвінгера був і створений саме між фортечними мурами міста. Нині тут розташовані різні за призначенням музеї, серед котрих і уславлена Дрезденська картинна галерея, Музей порцеляни та Фізико-математичний музей (див. мал. 11).

Скульптура Бароко Італії

Барокова скульптура Італії наслідувала здобутки як скульптури відродження, так і ман'єризму. Але від італійського ман'єризму взяла найбільше — звідси потяг до драматичного сприйняття світу, до використання ефектних ракурсів, звідси увага до людських почуттів майже у всьому їх діапазоні (від напружених роздумів до екстазів і пафосу).

Ефективний вплив на свідомість глядача досягався як завдяки використанню динамічних жестів, так і бурхливій або напруженій емоційності образів при віртуозній обробці матеріалів, серед котрих мармур різних кольорів, мерехтлива бронза, срібло та золочення деревини, слонова кістка, теракота, пісковик тощо.

Італійська скульптура давно прийшла у католицькі храми і в культуру надгробків ще з доби середньовіччя. В добу італійського відродження до неї додалися фонтанні скульптури з їх мелодійними і тихими струмками в приватних садах. Могутнє і дещо агресивне бароко захопило практично всі скульптурні галузі, але розпорядилось ними по своєму. Динаміка, напружені емоції, відстороненість від реального світу і пафос прийшли в храмову скульптуру, в бароковий скульптурний портрет, в скульптуру для декоративних садів і парків, в скульптуру надгробків. Особливо значними були впливи на фонтанну скульптуру Італії, що втратила врівноважену тишу приватних садочків, вийшла на площі міст і наповнила їх плеском і гуркітом. Ослабити враження від італійської скульптури бароко важко навіть скульптурам античності, де теж попрацювало чимало віртуозних майстрів. Але італійські скульптори доби бароко швидко порівнялись у майстерності з митцями античності, а потім і перевершили їх у власних досягненнях.

Яскравими прикладами скульптури Бароко в Італії є шедеври **Джованні Бонацца** «*Алегорія Ночі*» (див. мал. 8) та «*Алегорія вечора*», з циклу «Перебіг доби» (див. мал. 9).

Атлánt — скульптурний елемент в архітектурі будівлі, що має конструктивне значення — опора у вигляді чоловічої фігури, яка підтримує балочне перекриття замість стовпа або колони. Назва прийшла з давньогрецького міфу, згідно з яким титан Атлант що стоїть на західній околиці землі, тримає на своїх плечах небесне склепіння в покарання за участь у битві проти богів. Теламон — також епітет Атланта, який підтримує небесне склепіння (див. мал. 12).

Каріатіда (з грец. «Жриця храму Артеміди в Карії» (місто поблизу Спарти) — статуя одягненої жінки; ввели її в ужиток давньогрецькі архітектори, щоб підтримати антаблемента, і для інших тримальних функцій.

Каріатиди заміняють в архітектурі колони, пілястри та інші тримальні елементи будівельної конструкції (див. мал. 13).

Диференційоване домашнє завдання:

Високий рівень. Варіант А. На основі конспекту уроку створити кросворд “Бароко” в зошиті. Сфотографувати та надіслати фото.

Достатній рівень. Варіант В. Скласти пазл “Бароко” та назвати назву архітектури. Надіслати скріншот екрану.

Посилання: <https://www.jigsawplanet.com/?rc=play&pid=120b77a2cd19>

Зверніть увагу!

Відправити домашнє завдання можна на мою пошту zhannaandreeva95@ukr.net

ДОДАТКИ

Мал. 1. Вілла Джулія в Римі, 1551 р.

Мал. 2. Палаццо Те або Палаццо дель Те, 1524 р.

Мал.3. бронзова статуя Персея з головою Медузи, 1545 р.

Мал.4. церква Сант Іво алла Сapiєнца, 1643 р.

Мал. 5. църква Сан-Карло алле Куатро Фонтане, 1638 р.

Мал. 6. палаццо Барберіні в Римі, 1627 р.

Мал. 7. ансамбль площі Святого Петра в Римі, 1656-1667рр.

Мал. 8. Ск. Джованні Бонацца. «Алегорія Ночі»

Мал. 9. Джованні Бонацца. «Алегорія вечора», з циклу «Перебіг доби», 1717 р.

Мал. 10. Гет-Лео в Нідерландах

Мал. 11. Дрезденський Цвінгер в Дрездені, Німеччина

Мал. 12. Архітектурний теламон (атлант) на будівлі суду в окрузі Вейн, Огайо

Мал. 13. Каріатида у Відні (Австрія)